

>> L'autor davant Polifonia, al seu taller.

Amb vuitanta anys i psicòleg de professió, en fa trenta que Manel Palahí es dedica a fer el que ell mateix anomena «poesia en tres dimensions», un art conceptual d'inspiració brossiana que faci anar més enllà l'espectador. Abans s'havia dedicat a l'enquadernació i havia treballat amb col·lectius desfavorits, però la posada en marxa del seu despatx com a terapeuta li va permetre trobar el temps per dedicar-se a unes escultures que neixen del pòsit d'aquesta experiència prèvia: l'artesanania, l'humanisme, l'anàlisi de la psique, el treball pels altres i la mirada crítica cap a tot allò que no funciona.

Manel Palahí, el missatge de la poesia en 3D

Text > ALBA CARMONA, periodista

Fotos > ARXIU MANEL PALAHÍ

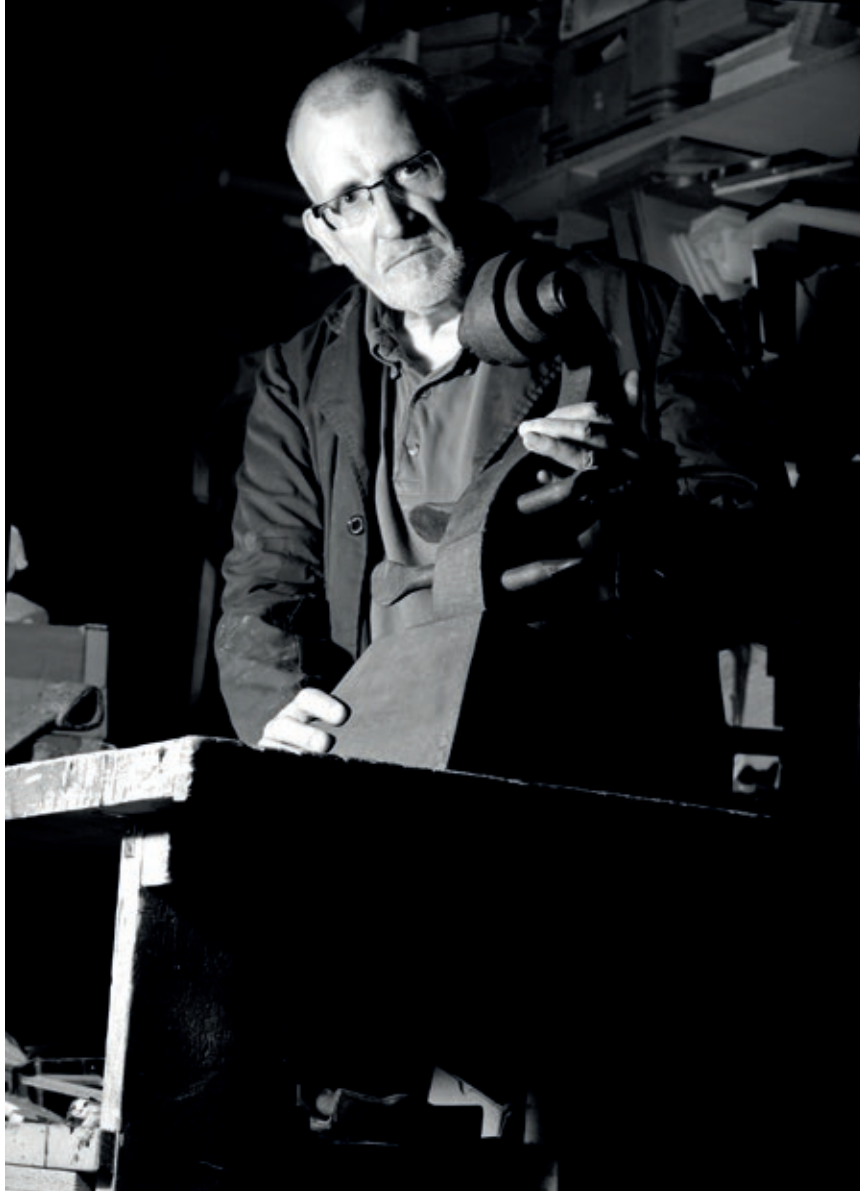
>> Dansa de la complicitat, en metacrilat, de «Continents / Continguts», al Col·legi d'Arquitectes de Girona, 1997.

Un fragment rescatat del mur de Berlín i una estructura de ferros que emulen les creus d'un cementiri formen l'escultura que s'amaga rere el títol *Grenzes - Fronteres*. La lectura és clara: les fronteres, per inútils i arbitràries, costen vides. Ho denunciava l'artista Manel Palahí i Fàbregas (Girona, 1945) en una exposició el juny passat a l'espai Carbonera i Cisterna del Museu d'Història de Girona. Relligada mitjançant l'art, l'aura poètica i els títols carregats de contingut de les peces, «Murs. Entre la història i l'art» aprofitava la runa d'un dels grans símbols de la Guerra Freda i metàfora màxima de la cruel esterilitat de les fronteres, recuperada per una parella d'amics que l'any noranta van ser al concert de *The Wall* de Pink Floyd a la capital alemanya, per denunciar l'absurditat de les divisions de la geopolítica. No només la que separava les dues Alemanyes, ara fa més de tres dècades, sinó totes. Ja ho havia fet molt abans, el 1999, a Les Bernardes de Salt, amb obres com *Gran zero a la fi del segle XX*,

una roda de tractor que evocava les tristes imatges dels Balcans, o a l'exposició «Reconstrucció», un homenatge a les llars destruïdes per les guerres que es va poder veure l'any 2009 als Banyes Àrabs.

Manel Palahí afirma que el que l'afalaga més és que li diguin que les seves escultures expliquen coses i que convidin a pensar, que tinguin ànima, com diu el seu amic Joan Surroca. «L'art per l'art m'agrada, però no m'hi sento còmode; intento sempre que hi hagi un contingut, un aire poètic mitjançant la matèria, i crec que la gent agraeix que, sovint jugant amb la ironia, se la faci reflexionar», assegura l'escultor gironí. Amb vuitanta anys i psicòleg de professió, en fa trenta que es dedica a fer el que ell mateix anomena «poesia en tres dimensions», un art conceptual d'inspiració brossiana, que jugui amb l'humor, però que faci anar més enllà qui el mira.

Abans s'havia dedicat a l'enquadernació (ve d'una nissaga amb negoci familiar en les arts gràfiques i la impressió) a la cooperativa d'inserció laboral

>> L'autor al seu taller, davant una obra de «Partitures de ferro».

Encapça i també havia treballat amb joves amb problemes d'exclusió social, drogodependents i altres col·lectius desfavorits.

La posada en marxa del seu despatx com a terapeuta li va permetre trobar el temps per dedicar-se, des del seu taller al Pont Major de Girona, a un art que neix del pòsit de tota aquesta experiència prèvia: l'artesanía viscuda a casa,

l'humanisme, l'anàlisi de la psique, el treball pels altres i la mirada crítica cap a tot allò que no funciona.

El joc com a motor creatiu

Tot i que Palahí data els seus inicis com a artista el 1995, els seus primers «tastets» creatius es remunten molt més enrere, als anys d'estudiant al Seminari de Girona, quan es divertia fent deco-

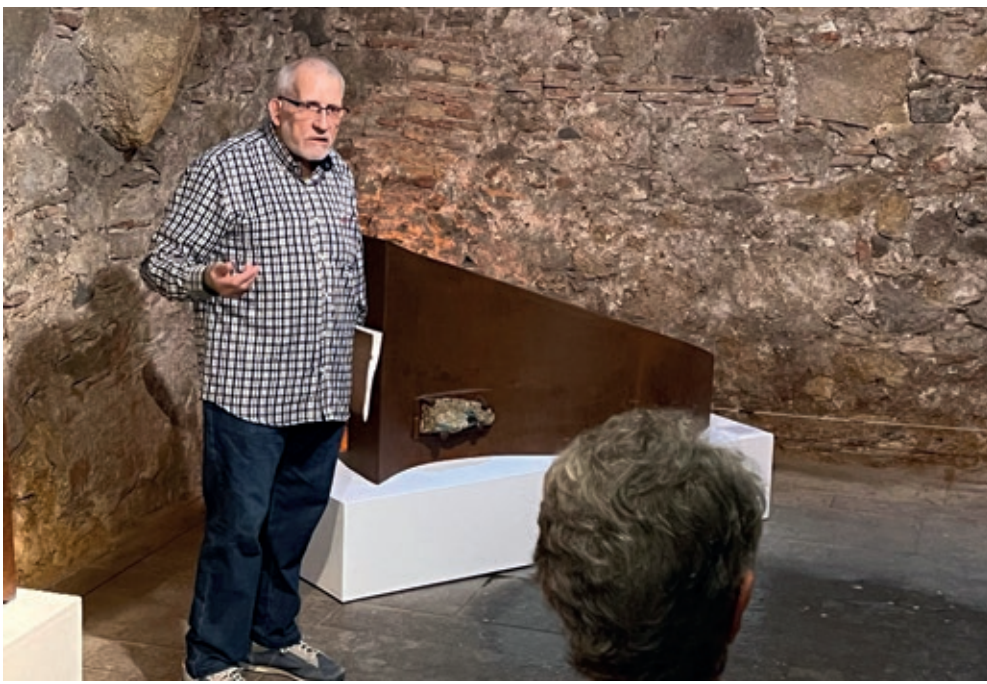
>> Estança violada, en ferro, de «Reconstrucció», als Banys Àrabs, 2009.

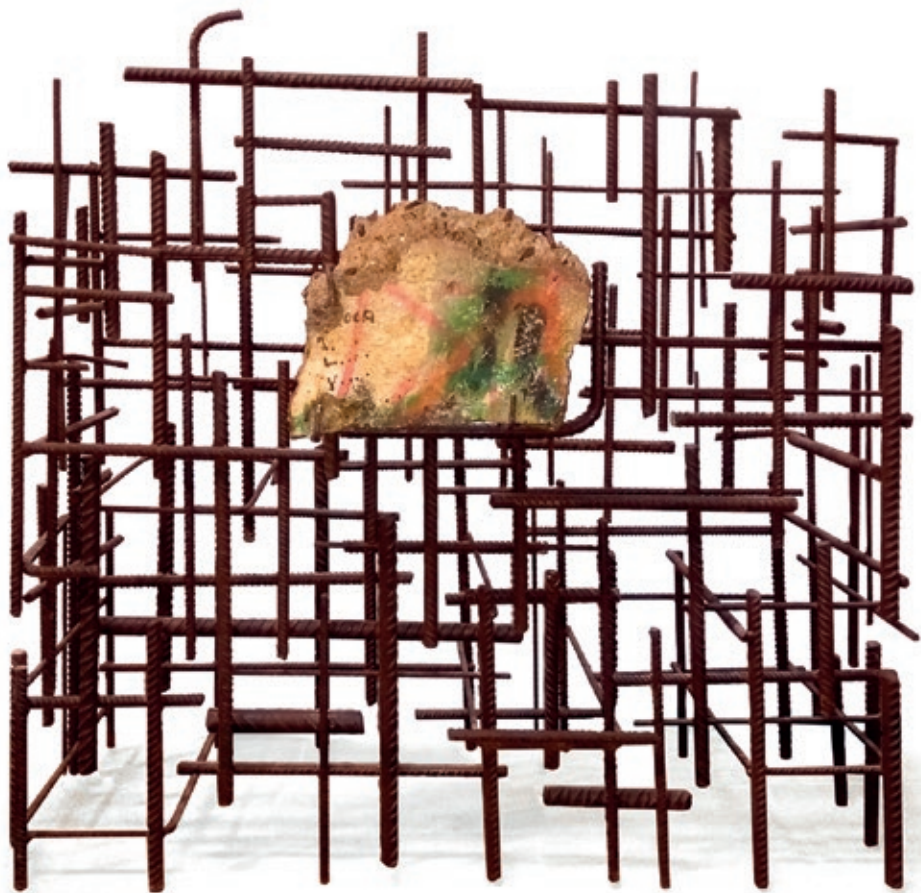
rats i pintant murals amb companys com Lluís Güell o Quim Garriga; quan impartia cursos d'expressió plàstica al Moviment de Colònies i Casals d'Estiu als anys seixanta i, tot ensenyant, n'aprenia, i, més endavant, amb el seu germà Salvador, «un tot terreny» amb qui va començar a fer els primers treballs en fusta i ferro.

«Més que tenir referents, jo tenia l'atreviment i el joc per començar», afirma per resumir la seva manera d'introduir-se en l'art. Tot citant el pensador Martí Heidegger quan tradueix el text bíblic «Cum Deus calculat fit mundus» com a «Quan Déu jugava es feia el món», Palahí manté que «l'art és com jugar, però amb càrregues de profunditat, després d'haver contemplat la vida. Perquè, com diu el poeta Lluís Solà, tot sigui l'esclat necessari del silenci roent». «Per tant, les meves obres

Tot i que Palahí data els seus inicis com a artista el 1995, els seus primers «tastets» creatius es remunten molt més enrere, als anys d'estudiant al Seminari de Girona

>> L'artista a l'exposició «Murs» a l'espai Carbonera i Cisterna del Museu d'Història de Girona.

>> Grenzes - Fronteres, feta amb un fragment del mur de Berlín, 2025.

són intents lúdics i poètics que es volen desmarcar de la superficialitat; encara més, que intenten ser atemporals», afegeix.

Un bon exemple d'aquest esperit juganer és la seva primera exposició,

«Continents & Continguts», en què explicava una història de la humanitat molt particular per mitjà d'una sèrie d'ampolles de plàstic deformades a la vora del foc, passades a bronze o treballades amb metacrilat. Dels titans i les

cariàtides a Claudia Schiffer, tot passant per un joc d'escacs republicans o una ampolla aixafada com a símbol de la pressió social, són algunes de les trenta-set escultures que va encabir a La Cova del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Girona en aquella primera mostra. «Museísticament va ser un zero i va ser totalment culpa meua, però va ser l'origen de tot el que va venir després, perquè ja hi havia l'humor i el component poètic», recorda Palahí.

Ho reafirma el text amb què presentava la mostra, l'octubre de 1997, en què ja alertava el visitant de la «metaforització» amb què es mira el món: «M'he posat a jugar amb objectes quotidians com si m'endinsés en un somni, i han anat emergint aquests poemes quadridimensionals. Si no tinguéssiu ulls poètics descobriríeu la trampa (l'artifici) i només hi veuríeu ampolles rebregades, llaunes esclafades, estufes desmantellades, trossos de plàstic, la capsa de cartó».

Proximitat amb els artesans

En aquestes tres dècades dedicat a l'art, Manel Palahí ha tocat tota mena de materials, des dels més convencionals, com la fusta, el ferro, el metacrilat o el

>> Temps perdut, poesia objecte, d'«Instants», a Les Bernardes de Salt, 1999.

>> Bibliomòrfica, en alabastre, exposada al Museu d'Art de Girona el 1998.

bronze, fins a altres de més singulars, com el ferro ceramitzat, i presumeix orgullós de ser pioner en l'aplicació artística d'aquesta matèria. També ha treballat la cera (un dels seus grans divertiments, tot i que s'hi ha «divertit i patit a parts iguals»), el marbre o l'alabastre.

«M'he anat desvergonyant amb els anys. Soc autodidacte; si d'una cosa no en sabia prou, m'acostava als artesans per aprendre'n. Soc afortunat perquè tinc l'Olimp dels déus al meu costat, els artesans, i aquesta complementarietat ha fet que les nostres feines es multipliquessin, perquè és impossible saber de tot», admet un net, fill i germà d'artesans del llibre, que sap valorar la destresa amb les mans i la feina feta amb cura.

Porta un registre exhaustiu de les seves obres, amb un catàleg que supera les mil vuit-centes referències (en alguns casos serien més, indica, perquè hi ha registres amb trenta cassets o vint-i-cinc *drapatges*, per exemple). L'escultura hi és majoritària, però també inclou pintura, instal·lacions i objectes per a la llar amb un treball artístic al darrere.

Elements culturals com la història, la llengua, les arts, les finestres, la figura humana i la denúncia de les injustícies del món són algunes de les branques de la seva producció artística.

Possiblement pels seus orígens familiars, el llibre com a objecte ha sigut un dels seus temes d'interès, tant en forma de blocs de metacrilat imitant «icebergs culturals» en una mostra del 2002 al Consell Comarcal del Gironès com a la sèrie «Bibliomòrfiques», trossos d'alabastre convertits en fòssils de llibre, que es va poder veure l'any 1998 al Museu d'Art de Girona, el 2003 a Terrassa i un any després a Conca.

El pas del temps, l'herència jueva, la passió per la música o estampes tan gironines com les cases de l'Onyar són alguns altres temes palahians que han quedat recollits en mostres individuals i col·lectives a Catalunya, França i diversos punts de l'Estat.

El poder de la paraula

Quan li pregunten què ve primer a l'hora de crear les seves poesies objecte, si la idea o la forma, la resposta és un «depèn»: «En alguns casos l'espurna és una paraula, en altres tot neix d'una forma que em porta a un concepte», apunta, tot i que remarca que un dels elements

més importants són els títols de les obres.

«Formen part de la peça; alguns cops poden semblar postissos, però són la rampa de llançament, el que ajuda a fer que la persona paeixi l'obra que té al davant», explica un artista que ha batejat les seves produccions amb frases tan eloqüents com «La veritat no pot ser plenament dita», títol lacanià d'un poema visual de 1984.

Més enllà dels títols de les peces i d'alguns poemes que les acompanyen, Palahí també treballa la paraula. L'escrita, amb la poesia, i la dita, perquè fa més d'una dècada que acumula *Palaisatges*, redactant i enregistrant gloses de les seves obres, vivències i reflexions sobre la història de l'art. Actualment, suma més de cinc-centes gravacions de veu d'entre tres i deu minuts amb paisatges palahinians per deixar als seus descendents.

>> Sant Jordi llegenda, creada amb ferro ceràmic i bronze, 1996.

>> Paraules al vent, en ferro, Conca, 2004.